

Маніфест про важливість захисту від дискримінації та нетерпимості в Україні

Ми, представники та представниці організацій громадянського суспільства, правозахисники та правозахисниці, активісти та активістки, які працюють у напрямку захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб, людей з інвалідністю, мігрантів, національних та етнічних спільнот, ЛГБТКІ+ людей та інших соціально незахищених груп, об'єднуємось та ініціюємо цей Маніфест як крок до інклюзивного суспільства, вільного від злочинів, вчинених із мотивів нетерпимості, де реагування на випадки дискримінації за будь-якою ознакою буде ефективним.

Щоб досягнути цієї мети, потрібно привести національне законодавство у відповідність до міжнародних стандартів у сфері запобігання та протидії дискримінації та удосконалити відповідальність за вчинення злочинів на ґрунті нетерпимості.

Рівно три роки тому, 13 травня 2021 року, у Верховній Раді України був зареєстрований урядовий законопроект [№5488](#), який покликаний удосконалити механізм реагування на випадки дискримінації та розслідування злочинів на ґрунті нетерпимості. Попри позитивний висновок головного комітету, попри внесення законопроекту №5488 у порядок денний поточної сесії парламенту, попри надання проекту статусу євроінтеграційного, він досі не розглянутий Верховною Радою України.

Проте саме цей законопроект має запровадити визначення поняття “нетерпимості” за різними ознаками, зокрема такими як раса, колір шкіри, політичні, релігійні та інші переконання, стать (статева приналежність), вік, інвалідність, етнічне та соціальне походження, громадянство, сімейний та майновий стан, сексуальна орієнтація, гендерна ідентичність, місце проживання, мова або інші ознаки. Вчинення правопорушення з мотивів нетерпимості за цими ознаками визначається такою обставиною, яка обтяжує відповідальність. Це дозволить належним чином враховувати мотив нетерпимості на етапі досудового слідства та судового розгляду справ.

Прийняття законопроекту №5488 створить новий ефективний механізм для притягнення до відповідальності за дискримінацію. Він передбачає можливість адміністративної відповідальності за різні прояви дискримінації, що значно підвищить швидкість та ефективність реагування на цей вид правопорушень і створить відчуття захищеності для багатьох громадян_ок, які стикаються з дискримінацією.

Водночас, ухвалення законопроекту №5488 є невіддільною частиною виконання зобов'язань України перед Європейським Союзом. Зокрема, у межах [імплементції](#) положень [Рішення Ради ЄС 2008/913/JHA](#) про боротьбу з певними формами та проявами расизму та ксенофобії за допомогою кримінального права ухвалення [антидискримінаційного](#) законопроекту визначено пріоритетним завданням. Європейська комісія у [звіті про розширення](#) зазначила, що українське законодавство у сфері протидії злочинам на ґрунті нетерпимості не включає ознаки сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності, хоч це і рекомендується Європейською комісією проти расизму та нетерпимості як пріоритетне питання.

Ми закликаємо Верховну Раду України якнайшвидше ухвалити проєкт Закону №5488 «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України щодо боротьби з проявами дискримінації» в першому читанні, забезпечити його доопрацювання та прийняття у другому читанні.

Ми впевнені, що для запуску дієвого механізму реагування на випадки дискримінації та розслідування злочинів на ґрунті нетерпимості держава має спрямовувати свої зусилля на:

- **зниження проявів дискримінації** за ознаками етнічної належності, віку, статі, інвалідності, сексуальної орієнтації, гендерної ідентичності, релігії чи переконань, тощо;
- **ефективне розслідування** правопорушень, скоєних з мотивів нетерпимості, у тому числі на ґрунті гомо- і трансфобії;
- **навчання співробітників/ць правоохоронних органів** щодо шляхів превенції та реагування на правопорушення на ґрунті нетерпимості;
- **ініціювання та підтримку** міжнародного співробітництва з країнами, що мають досвід у боротьбі з дискримінацією та злочинами на ґрунті нетерпимості, для обміну кращими практиками та підвищення ефективності українського законодавства.

13 травня 2024 року

ГО «Громадський рух Gender Stream»
Центр прав людини ZMINA
ГО «Точка опори ЮА»
ГО «Інсайт»
ГО «Театр змін»
Правозахисний ЛГБТ Центр «Наш світ»
БО БФ «Стабілізейшен Суппорт Сервісез»
ГО «Громадський холдинг «ГРУПА ВПЛИВУ»
ГО FIGHT FOR RIGHT
БО «Інша»
ГО «Артикул 0»
Платформа громадських об'єднань «Різні.Рівні»
Liza Kuzmenko, Head of Women in Media NGO
ГО КИЇВПРАЙД
БФ «Гендер Зед»
ГО «ХАРКІВСЬКЕ ЖІНОЧЕ ОБ'ЄДНАННЯ «СФЕРА»
ГО Українські ЛГБТ+ військові за рівні права
ВБО «Українська фундація правової допомоги»
ГО «Інкубатор демократичних ініціатив»
ГО «СПЕКТР ХАРКІВ»
ВГО «Гей-Форум України»
ГО «Донбас СОС»
МБО «Ромський жіночий фонд «Чіріклі»
ГО «Експертний ресурс Гендер в деталях»
ГО «Інформаційно-просвітницький центр «ВІСЬ»
Інститут демократії імені Пилипа Орлика
Truth Hounds
ГО «АЛЬЯНС.ГЛОБАЛ»
ГО «Асоціація ЛГБТ «ЛІГА»
Ініціатива «Феміністична Ложа»

БФ "Право на захист"
Данська рада у справах біженців
ГО "Центр "Соціальна Дія"
ХОФ Громадська Альтернатива
ГО Українська Феміністична Мережа за Свободу та Демократію

The statement on the Importance of Protection against Discrimination and Intolerance in Ukraine

We, as members of civil society organizations, human rights defenders, and activists dedicated to safeguarding the human rights of internally displaced persons, people with disabilities, migrants, national and ethnic communities, LGBTIQ+ people, and other vulnerable groups, have come together to issue this statement. It represents our collective effort towards an inclusive society, free from crimes motivated by intolerance, where responses to instances of discrimination based on any characteristic will be effective and prompt.

To achieve this goal, aligning Ukrainian legislation with international standards on preventing and combating discrimination and enhancing accountability for hate crimes is crucial.

Three years ago, on May 13, 2021, to the Verkhovna Rada of Ukraine the Draft Law No. 5488 was introduced by the Government, aimed at enhancing the framework for addressing instances of discrimination and investigating crimes motivated by intolerance. Despite receiving a favorable assessment from the specialized parliamentary committee, inclusion of [Draft Law No. 5488](#) in the agenda of the current parliamentary session, and its recognition as a necessary for European integration, the Ukrainian Parliament has yet to deliberate on it.

However, it is this draft law that aims to establish a definition of 'intolerance' encompassing multiple protected grounds, such as race, skin color, political and religious beliefs, gender, age, disability status, ethnic and social origin, citizenship, marital and property status, sexual orientation, gender identity, place of residence, language, and other relevant grounds. The commission of an offense motivated by intolerance based on these characteristics is considered an aggravating circumstance, which enhances accountability. This will allow for the proper consideration of intolerance as a motive during the pre-trial investigation and judicial proceedings in court.

The adoption of Draft Law No. 5488 will establish a new, effective mechanism for holding individuals accountable for acts of discrimination. It introduces the possibility of administrative liability for various manifestations and forms of discrimination, leading to a significant improvement in the speed and quality of responses to such violations. This will provide a sense of protection for many citizens who experience discrimination.

Simultaneously, adoption of a draft law No. 5488 plays an essential role in fulfilling Ukraine's obligations to the European Union. Specifically, it addresses the [implementation of Council Decision 2008/913/JHA](#) of November 28, 2008, aimed at combating racism and xenophobia through criminal law. The adoption [anti-discrimination](#) legislation is recognized

as a priority task. The European Commission, in its [Enlargement Report](#), noted that Ukrainian legislation in the field of combating crimes motivated by intolerance does not include characteristics of sexual orientation and gender identity, though this is recommended by the European Commission against racism and intolerance as a priority .

We urge the Verkhovna Rada of Ukraine to promptly adopt Draft Law No. 5488 "On Amendments to the Code of Ukraine on Administrative Offenses and the Criminal Code of Ukraine Regarding Combating Discrimination" in the first reading, and ensure its further refinement and adoption in the second reading.

We are confident that to establish an effective mechanism for responding to cases of discrimination and investigating crimes motivated by intolerance, the state should focus its efforts on:

- **Reducing manifestations of discrimination** based on ethnicity, age, gender, disability, sexual orientation, gender identity, and other grounds.
- **Proper response and effective investigation** of hate crimes, including homophobia and transphobia.
- **Training law enforcement officials** on prevention and response to hate crimes.
- **Initiating and supporting international cooperation** with countries experienced in combating discrimination and hate crimes to exchange best practices and enhance the effectiveness of Ukrainian legislation.

13 May 2024

Gender Stream
Human Rights Centre ZMINA
NGO Fulcrum UA
Insight public organization
Theatre for Change Civic Organization
LGBT Human Rights Nash Svit Center
Charitable Foundation «Stabilization Support Services»
NGO "Civil Holding "Group of Influence"
Civil Society Organization FIGHT FOR RIGHT
Charitable Foundation "Insha"
NGO "Article 0"
Platform of public associations "Rizni.Rivni"
Liza Kuzmenko, Head of Women in Media NGO
KYIVPRIDE NGO
CF Gender Zed
Women Association Sphere NGO
Ukrainian LGBT+ Military for Equal Rights
UKRAINIAN LEGAL AID FOUNDATION
NGO "Incubator of Democratic Initiatives"
Public Organization "SPECTRUM KHARKIV"

NGO "Gay Forum of Ukraine"
Public Organization "Donbass SOS"
Roma Women's Fund "Chiricli"
Expert resource Gender in detail
Vis NGO
Pylyp Orlyk Institute of Democracy
Truth Hounds
ALLIANCE.GLOBAL, Public Organization
LGBT Association 'LIGA'
Initiative "Feminist Lodge"
The Right to Protection Charitable Foundation
Danish Refugee Council
Social Action Centre
KRF Public Alternative
Ukrainian Feminist Network for Freedom and Democracy NGO